

УДК 130.2.-316.32

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2023.50.3>

ОСОБЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ КОНЦЕПЦІЇ «ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА», ЩО САМООРГАНІЗУЄТЬСЯ: ОБРАЗНО-СЕМІОТИЧНИЙ ВИМІР

Віктор Ворніков

*Державний університет інтелектуальних технологій та зв'язку,
кафедра психології та педагогіки
вул. Ковальська, 1, 65023, м. Одеса, Україна*

В статті розглядаються уявлення стосовно витоків поняття «інформаційне суспільство» та самого концепції, пошуки змісту якого тривають і при цьому залишаються відкритими методи подальшого дослідження. Розкриваються положення, що становлення інформаційного суспільства актуалізує аксіологічну проблематику, змінюючи соціальні умови індивідуального та суспільного буття, що метою інформаційного суспільства є забезпечення Правових і соціальних гарантій того, що кожний індивід зможе отримати всю необхідну інформацію для задоволення своїх потреб, а масові комунікації в умовах зростаючої кількості інформації та подання її через посередників, зменшують контакт зі справжньою реальністю, оскільки втрачаються критерії розрізнення реального і віртуального, цінності і сурогату. На засадах положення, що в сучасному суспільстві системоутворюючими ознаками життєдіяльності є Інформація, а саме інформаційне суспільство є певним «Ідеальним типом» соціокультурного проекту, виявляється необхідність подовження дослідження концепту та його образно-семіотичного змісту, існує потреба в створеній певній концепції як моделі – від традиційного до сучасного смислового наповнення змісту «інформаційне суспільство» із поєднанням семіотичного рівня уявлень та на основі синтетичної моделі. Метою дослідження є розгляд концепції «інформаційне суспільство» та розкриття її сутнісних характеристик – від традиційних до сучасних. Виявити смислове наповнення змісту концепції «інформаційне суспільство», що самоорганізується та обґрунтувати розуміння образно-семіотичного виміру концепції «інформаційне суспільство» на основі поєднання уявлень образного, символічного, семіотичного рівня та застосування синтетичної моделі. У дослідженні застосовуються традиційні методи та концептуальні: семіотичний (інформаційний простір – це Інформація (Знаки-символи); особливий вид використання методи-положення (як концептуальна модель-метод): основні категорії постмодернізму; феноменологічний аналіз концепції «Інформаційне суспільство»; герменевтичний підхід – до установлених структурних компонентів концепції «Інформаційне суспільство», який враховує також інтенціональність певної концептуальної свідомості та рецептивний характер самого процесу взаємодії із інформацією. В Результатах розкриваються положення, що суттєвим є семіотичного рівня звернення – як доповнення, до вже існуючих поглядів та положень. Виокремлюється, що семіотичність простору концепції «інформаційне суспільство» визначаються як Взаємини та принципи взаємовідношення між «Техносферою» (інформаційно-віртуальний простір) і «Психосферою» (особистісно-інтелектуальний): на різних концептуально-проекційних рівнях: Модельному як Ідеальному; Теоретичному; Практичному, а Семіотичність концепту «інформаційне суспільство» – на основі Семіотичної структури Синтетичної моделі (як поєднання уявлень) на концептуально-проекційних рівнях проявлення: Модельному як Ідеальному; Теоретичному; Практичному. В висновках проводиться головна думка, що не існує остаточного та відповідного стійкого уявлення про зміст концепту «Інформаційне суспільство», але основними уявленнями є наступні: становлення інформаційного суспільства пов'язується із аксіологічною проблематикою; загальнодоступність інфокомунікацій впливає та змінює умови індивідуального і соціального; важливим є встановлення соціально-правових гарантій для отримання необхідної інформації для соціальних потреб кожного. Основні положення про Соціокультурне наповнення концепції «інформаційне суспільство» мають в основі традиційні уявлення

про принципи Самоорганізації суспільства з позицій загальних закономірностей соціальної самоорганізації як поєднання соціального порядку та соціального хаосу. Перспективи подальших розвідок. Існує необхідність подовження дослідження концепту та його змісту, потреба в створеній певній концепції як моделі – від традиційного до сучасного смислового наповнення змісту «інформаційне суспільство» із поєднанням семіотичного рівня уявлень та на основі синтетичної моделі та в аспекті уваги до окремих соціальних «віртуальних результатів» дії інформації в суспільстві.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційне суспільство, що самоорганізується, інформація, семіотичний простір, знак, концепт-модель.

Актуальність постановки проблеми. Незважаючи на те, що поняття «інформаційне суспільство» з'являється в середині ХХ століття, дослідження самого концепту та витоків змісту його концепції, що пов'язані із соціокультурним простором даного типу соціального устрою, тривають і до сьогодні. Вже саме виникнення ідеї інформаційного суспільства окреслює необхідність уваги до того, що змінюються соціальні умови індивідуального та суспільного буття, метою інформаційного суспільства є забезпечення Правових і соціальних гарантій того, що кожний індивід зможе отримати всю необхідну інформацію для задоволення своїх потреб, що масові комунікації в умовах зростаючої кількості інформації та подання її через посередників, зменшують контакт зі справжньою реальністю, оскільки втрачаються критерії розрізнення реального і віртуального, цінності і сурогату. В цілому, на основі уявлення, що в життєдіяльності сучасного суспільства особливо важливим елементом є Інформація, виявляється потреба дослідження від традиційного до сучасного смислового наповнення змісту «інформаційне суспільство».

Ступінь розробленості проблеми. Основні положення ґрунтуються на вже традиційних уявленнях: про «суспільство модерну» – як особливого соціокультурного виміру змісту уявлення про суспільство та зміни в ньому: теорії суспільства модерну (Ю. Габермас, З. Бауман, П. Бергер, Дж. Александер, П. Вагнер, Г. Терборн, А. Турен, В. Цапф), модель модернізації та ціннісних змін (Р. Інглхарт, К. Вельцель, Г.-Д. Клінгеман), неоінституціональний підхід («нові інституціональні теорії»: Д. Норт, Д. Аджемоглу, Н. Флігстін), підхід «збільшення спроможності» (А. Сен, М. Нусбаум, Ф. Комі), теоретична модель соціальної якості (В. Бек, Л. ван дер Месен, А. Уолкер, П. Еббот, К. Уоллес), теорія розвитку соціальної системи Т. Парсонса, теорії громадянських і соціальних прав, визнання та громадянської сфери (Т. Х. Маршал, Дж. Александер, В. Кимличка, Ч. Тейлор, Б. Тернер, А. Хоннет), теорії соціальної й політичної участі (С. Верба, Р. Далтон, С. Роккан, Г. Кітшелт, К. Ньютон); поняття «інформаційне суспільство» пов'язується із соціокультурною диференціацією даного типу соціального устрою (Р. Абдєєв, Д. Белл, Г. Бехманн, Г. Горохов, Л. Юнін, І. Хассан, М. Кастельс, М. Кузнецов, А. Крокер, С. Лем, О. Пунченко, А. Ракітов, Е. Тоффлер, А. Турен); концепція інформаційного суспільства зароджувалася у сфері економіки і пов'язана з проблемами обробки і управління великими обсягами економічних даних, ґрунтується «на економічному аспекті суспільних відносин» (П. Дракер) [1, с. 430]; про соціокультурне наповнення концепції «інформаційного суспільства»: виникнення концепції «інформаційного суспільства» (С. Кроуфорд) [2, с. 130]; введення поняття «індустрії знань» як п'ять секторів інформаційної діяльності у суспільстві: освіта, наукові дослідження і розробки, засоби масової інформації, інформаційні технології та інформаційні послуги (Ф. Махлуп) [3, с. 56]; про нову раціональність інформаційної епохи, яка заснована не на класичній ідеї «суспільного договору» або «соціальної згоди», а раціональності інтелектуальних технологій (Д. Белл); про сучасний погляд на інформаційне суспільство (М. Згуровський, В. Лях, О. Рубанець, В. Щербина, Л. Тимофєєва, Г. Лешкевич, С. Дацюк, Т. Береза): спрямовані на обґрунтування реалій суспільства, його характеристик

та виявленні факторів впливу на людину, а «суспільство та інформаційне суспільство стали «паралельними світами» і «у концепціях вчених існували нібито самі по собі» (Т. Береза) [4, с. 264–273]; звертаються до принципів самоорганізації суспільства з позицій загальних закономірностей соціальної самоорганізації як взаємин соціального порядку та соціального хаосу (В. П. Бранський).

Недостатньо вирішені частини проблеми. Незважаючи на те, що поняття «інформаційне суспільство» вже значний час пов'язується із сучасним соціокультурним простором, є необхідність подовження дослідження концепту та його змісту, існує потреба в створеній певній концепції як моделі – від традиційного до сучасного смислового наповнення змісту «інформаційне суспільство» із поєднанням семіотичного рівня уявлень та на основі синтетичної моделі.

Метою дослідження є розгляд концепції «інформаційне суспільство» та розкриття її сутнісних характеристик – від традиційних до сучасних. Виявити смислове наповнення змісту концепції «інформаційне суспільство», що самоорганізується та обґрунтувати розуміння образно-семіотичного виміру концепції «інформаційне суспільство» на основі поєднання уявлень образного, символічного, семіотичного рівня та застосування синтетичної моделі.

Основний зміст (Методологія дослідження). На основі уявлення, що сучасний соціокультурний простір є, перш за все, інформаційним семіотичним простором, привертаються положення методичного рівня: основні категорії постмодернізму: плюралізм, невизначеність, фрагментарність і мінливість, які виявляють динаміку соціального життя інформаційного суспільства (суспільні трансформації); з позицій загальних закономірностей соціальної самоорганізації, тобто взаємин соціального порядку та соціального хаосу розглядається соціальна згода (конвенція); феноменологічний аналіз концепції «Інформаційне суспільство» – на засадах синонімічного простору із положень: семантики, синтактики та прагматики – як змістовно-функціональних характеристик суспільства; герменевтичний підхід – до установлених структурних компонентів концепції «Інформаційне суспільство» як до літературного твору, що передбачає розуміння його як структури, яка має певне значення, тобто як смислову єдність, наділену генеративною функцією смислотворення. Цей підхід враховує також інтенціональність певної концептуальної свідомості та рецептивний характер самого процесу взаємодії із інформацією.

Ідіоми дослідження: виявлення змістовних характеристик простору інформаційного суспільства (як становлення концепції) включає традиційні методи: концепція «Інформаційне суспільство» є символом – символічною як системний конструкт (символ, реальність, суспільство); семіотичний (інформаційний простір є соціокультурним простором, де Інформацією можливо вважати усе); семантичний (Знаки-символи) – знакове відношення є тріадичним: воно заключає в собі суб'єкт, знак та об'єкт; знаки є замісниками своїх об'єктів, про які оповіщають суб'єктів; знак вказує на існування в минулому, дійсному та майбутньому певної речі, події або стану (Сьюзен К. Лангер) [2, с. 458] та концептуальні методи: особливий метод (концептуальна модель-метод), де – умовні знаки, на відміну від природних, не пов'язані «реально» із тим, що визначають і це є синтетичною-об'єднуючим положенням для виявлення концепції «простору інформаційного суспільства: семіотична та семантична сфера»).

Основний зміст (Обговорення). У соціокультурному просторі XXI століття достатньо характерно проявлена тенденція до традиційного уявлення про інформацію – і до її соціального виміру, та поєднання цього уявлення із концепцією суспільства як соціального конструкту класичного рівня. В наукових дослідженнях, починаючи з 60-х років XX століття,

поняття «інформаційне суспільство» відображало соціокультурну диференціацію даного типу соціального устрою тощо. Незважаючи на постійні «Пошуки» відповідного уявлення про зміст концепту «Інформаційне суспільство», які тривають і до сьогодні, до соціокультурного наповнення концепції «інформаційного суспільства», на нашу думку, суттєвим є семіотичного рівня звернення – як доповнення, до вже існуючих поглядів та положень.

На засадах певного спроектованого та загального уявлення, виокремлюється із положень-пропозицій:

– про формування теорії-концепції інформаційного суспільства: концепція створена у сфері Економіки, а економічний аспект суспільних відносин передбачає і зміни у діловій та професійній культурі (П. Дракер) [1, с. 430]; у концепціях поширений технологічний чи ідеологічно-утопічний детермінізм, що не дає можливість відкрити поняття для вільної дискусії, а «соціальний аналіз повинен залишатися всередині концепції «інформаційного суспільства», а не поза нею» (Д. Лайон) [5, с. 380]; суспільство та інформаційне суспільство стали «паралельними світами» і «у концепціях вчених існували нібито самі по собі» (Т. Береза) [4, с. 264–273]; концепцію представлено як напрямок для вивчення перспектив розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій і наступних за ними соціокультурних змін. Третя промислова революція значною мірою ґрунтується на посиленні ролі телекомунікаційних та інформаційних технологій: «Сучасне суспільство живе за рахунок інновацій і соціального контролю за змінами, воно намагається передбачати майбутнє й здійснювати планування. Саме зміна в усвідомленні природи інновацій формує вирішальне теоретичне знання» [3, с. 44]. Нова раціональність інтелектуальних технологій дозволяє здійснитися теорії про впорядкування соціального життя: «Будь-який одиничний соціальний вибір може бути непередбачений, у той час як поведінка сукупності може бути окреслена настільки ж чітко, як трикутники в геометрії» (Д. Белл);

– про образне та символічне існування людей: називають товариство «програмованим», оскільки воно є не результатом природничо-історичного розвитку, а підсумком рішень, політики програм, має тенденцію «зникнення» соціального, так як суспільство постає не як «інституційно регульоване ціле», а як «арена конфліктів через використання символічних благ» (А. Турен) [6, с. 118]; в рамках інформаційного суспільства формується соціальна віртуальність, під якою розуміється система, в якій «матеріально-символічне існування людей, повністю занурене в установку віртуальних образів, у світ переконань, в якому символи несуть не просто метафори, але містять у собі життєвий досвід буття» (М. Кастельс);

– в цілому, особливо важливим є про системоутворюючі ознаки Інформації: розглядаючи її не тільки як ресурс суб'єктної діяльності, але і її результат: «інформація в самому широкому сенсі, тобто як передача знань, мала критичну важливість у всіх суспільствах, тому вона перетворилася в атрибут специфічної форми соціальної організації, в якій завдяки новим технологічним умовам, що виникли в даний історичний період, генерування, обробка і передача інформації стали фундаментальним джерелом продуктивності і влади» (М. Кастельс); інформація – це «позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу у процесі нашого пристосування до нього й пристосування до нього наших почуттів» (Н. Вінер); роль інформації в сучасному світі і вплив процесу інформатизації на суспільство можна краще зрозуміти, якщо з'ясувати, якого типу інформація з'явилася, навіщо вона була потрібна, які групи у суспільстві її використали і для яких цілей (Ф. Уебстер) [7, с. 406];

– про принципи та механізми самоорганізації: уявлення про інформаційне суспільство як конструкцію соціуму, де особливу роль відіграють механізми Самоорганізації: підходи до визначення інформаційного суспільства є доволі спрощеними, і слід аналізувати

неінституціональні форми розвитку суспільства шляхом самоорганізації віртуальних структур-доменів. По суті, таке суспільство переживає велику кількість біфуркацій і стає самоорганізованою складною системою. Мінливість, стає в інформаційному суспільстві визначальною. Інформаційне суспільство – це певний процесуальний стан, пронизаний змінами і відкритий до інновацій (А. Борщов); вид соціальної організації є закономірним етапом розвитку техногенної цивілізації, оскільки він не тільки корелює з відповідним рівнем науково-технічного прогресу, а й визначає подальшу цивілізаційну динаміку: «Інформаційне суспільство належить до конструкцій соціуму, у створенні яких величезну роль відіграють як природні механізми самоорганізації, так і розвиток інформаційних технологій. Тому його не можна трактувати як результат тільки самоорганізації суспільства або як результат чергової технічної революції, зводячи процес його формування до розвитку засобів, що полегшують інформаційну взаємодію» (М. М. Мойсеєв).

Образний вимір концепції «інформаційне суспільство» (поєднання уявлень семіотичного рівня та синтетичної моделі) можливо розуміти: як Взаємини та принципи взаємовідношення між «Техносферою» (інформаційно-віртуальний простір) і «Психосферою» (особистісно-інтелектуальний): на різних концептуально-проекційних рівнях: Модельному як Ідеальному; Теоретичному; Практичному: Модельному як Ідеальному (особлива увага надається розкриттю взаємин між «техносферою» і «психосферою»: поширення персональних комп'ютерів стало важливим кроком у створенні глобального інтелектуального простору: наростаючий потік інформаційного обміну між людьми створив новий тип культури, у якій усе підлягає необхідності уніфікації з метою підвищення ефективності при передачі інформації від людини до людини, як особисто, так і за допомогою засобів масової інформації); Теоретичному (центром уваги є соціальні та психологічні трансформації при переході до суспільства «третьої хвилі» – інформаційної, та ті наслідки, які може спричинити цей перехід: «Третя хвиля» несе із собою якісно новий спосіб життєдіяльності, що ґрунтується на новому соціальному інституті, який можна було б назвати «електронним котеджем»; на радикально перетворених школах і корпораціях майбутнього [8, с. 323]); Практичному (цивілізація, що формується, несе із собою Новий кодекс поведінки та виводить нас за межі концентрації енергії, засобів та влади). Люди «третьої хвилі» почувають себе більш комфортно, зіштовхуючись із «бліпами» – інформаційними повідомленнями, уривком із пісні або вірша, заголовком, мультфільмом, колажем тощо. Люди «третьої хвилі» більше не зможуть запозичити готову ідеальну модель реальності, вони тепер самі повинні знову й знову винаходити її. Це відкриває більші можливості для розвитку індивідуальності, демасифікації особистості й культури (О. Тоффлер) [8, с. 468]).

Семіотичність концепції «інформаційне суспільство» – на основі Семіотичної структури Синтетичної моделі (як поєднання уявлень) на концептуально-проекційних рівнях проявлення: Модельному як Ідеальному; Теоретичному; Практичному: Модельному як Ідеальному (соціокультурне наповнення концепції «інформаційного суспільства» (як ідеї та моделі): концепція «інформаційного суспільства» має певні витоки (С. Кроуфорд) [2]; поняття «індустрії знань» ґрунтується на визначенні п'яти секторів інформаційної діяльності у суспільстві: освіта, наукові дослідження і розробки, засоби масової інформації, інформаційні технології та інформаційні послуги (Ф. Махлуп) [3]; соціокультурний простір Інформаційного суспільства є підґрунтям для соціокультурного «розуміння» віртуальної реальності); Теоретичному (соціокультурні проекції «інформаційного суспільства» (як соціального проекту життєдіяльності суспільства): вже з самого початку становлення Інформаційне суспільство-як утворення на економічних засадах (економічний важіль приносить нові форми соціальної нерівності-в можливостях, а у суспільстві на перший план

виходить платоспроможність як фактор, що визначає в тому числі і доступ до інформації); з виникненням нових форм стратифікації наступають зміни у владних відносинах, розподіл ресурсів і перспективи на майбутнє, особливістю соціальної структури є підвищена соціальна мобільність, а більшою мірою рухливі середні верстви: вони постійно переміщуються в соціальному, географічному, професійному та ін. аспектах. В цілому, в контексті соціальної стратифікації людина в соціальній групі втрачає своє значення у якості стратоутворюючої ознаки, соціальні кордони стають максимально розмитими, де людина отримує можливість зайняти те місце в суспільстві, яке відповідає її особистим якостям, а основними класоутворюючими критеріями стають рівень освіти людини і пов'язаний з ним характер професійної діяльності. У цих умовах у структурній організації суспільства відбуваються кардинальні зміни, оскільки соціальна диференціація здійснюється також відповідно до інформаційного критерію); Практичному (впровадження результатів Інформаційно-комп'ютерних технологій (в загальнодоступному вимірі їх використання) безпосередньо впливає на «Культурогенез» сучасного суспільства. В умовах ускладнення системи соціальної взаємодії одним з ключових її елементів є суб'єкт інфокомунікаційних інтеракцій, що володіє актуальними знаннями і технологіями соціального перетворення. Сучасні інформаційні технології змінюють не тільки матеріальне, а й духовне виробництво – виробництво знань: у результаті використання сучасних інформаційних технологій «формується новий тип дослідницької діяльності і мислення в суспільних науках, що характеризується більшою точністю, логічністю порівняно із традиційним мисленням суспільство знавців» (А. Урсул). Взаємодія та взаємовідношення людини і суспільства: із подальшим розвитком техніки, комп'ютерної технології та засобів телекомунікації інформаційного суспільства виникають нові види діяльності, що чітко вписуються і в нові засади взаємозв'язку і взаємодії людини і суспільства: відбувається формування комп'ютерної інформаційної реальності, реальності відносин, де людина присутня тільки ідеально, спостерігаючи змодельовані комп'ютером на екрані монітора візуальні моделі складних процесів. Людина перетворюється на свого роду оператора і маніпулятора, існуючого та чинного у віртуальному світі символічної реальності, для багатьох людей інформаційно-комп'ютерна реальність Інтернету більш значуща, ніж актуальна для них навколишня дійсність, оскільки більшу частину часу вони живуть у віртуальному інформаційному оточенні. Так Техносфера стає «феноменом соціальної історії і буття людини» (О. Балла).

Таким чином, стало можливим виокремити суттєве та надати уявлення про «концептуально-Семіотичну Експлікацію» концепції «інформаційне суспільство», що самоорганізується на образно-семіотичних засадах: Теоретичний простір: важливим критерієм інформаційного суспільства стає позиціонування переваги в соціумі людей з високим рівнем освіти та інтелекту, значного як в кількісному, так і в якісному відносинах – це люди, які здатні постійно підвищувати свій професійний рівень, розширяти кругозір, мислити відходячи від стереотипів, новаторські. У контексті даного стратифікаційного критерію, суспільство умовно можна поділити на три ключових шари: представники «технократичної еліти» (О. Бард), які надають ключовий вплив на соціальні процеси. Наступний щабель у соціальній ієрархії посідає середній клас кваліфікованих працівників. Найбільш значну частину становить нижчий клас, що складається з індивідів і соціальних груп, які не здатні адаптуватися до динамічних соціальних змін («робочі манекени» за визначенням Ж. Бодріяра); Практичний простір: по-перше, світоглядний тип людини у просторі інформаційного суспільства – це «універсал-«космополіт», який вільний від довління культурних традицій і норм, який прекрасно розуміє всю їх умовність, цінує перш за все споживання, в тому числі споживання інформації, і це інтелектуал, який володіє правилами будь-якої

мовної гри і настільки ж легко звільняється від них; по-друге, формування комп'ютерної інформаційної реальності, передбачає створення віртуальної реальності взаємовідносин, де людина присутня тільки ідеально, спостерігаючи змодельовані «комп'ютером візуальні моделі складних процесів».

Висновки. На основі концептуального сходження виокремлюється, що не існує остаточного та відповідного стійкого уявлення про зміст концепту «Інформаційне суспільство», але основними уявленнями є наступні: становлення інформаційного суспільства пов'язується із аксіологічною проблематикою; загальнодоступність інфокомунікацій впливає та змінює умови індивідуального і соціального; важливим є встановлення соціально-правових гарантій для отримання необхідної інформації для соціальних потреб кожного. Основні положення про Соціокультурне наповнення концепції «інформаційне суспільство» мають в основі традиційні уявлення про принципи Самоорганізації суспільства з позицій загальних закономірностей соціальної самоорганізації як поєднання соціального порядку та соціального хаосу; в «Пошуках» змістовного наповнення концепту «Інформаційне суспільство» зберігається суттєве, що елементом в структурі є Інформація. Суттєвим є образно-семіотичного рівня доповнення: Семіотичність простору концепції «інформаційне суспільство» (поєднання уявлень семіотичного рівня та синтетичної моделі) можливо уявляти як Взаємини та принципи взаємовідношення між «Техносферою» (інформаційно-віртуальний простір) і «Психосферою» (особистісно-інтелектуальний); Семіотичність концепту «інформаційне суспільство» – на основі Семіотичної структури Синтетичної моделі (як поєднання уявлень) на концептуально-проекційних рівнях проявлення: Модельному як Ідеальному; Теоретичному; Практичному. В цілому виявлено, що більш змістовною є «концептуально-Семіотична Експлікація» концепції «інформаційне суспільство», що самоорганізується на певних нових засадах.

Перспективи подальших розвідок. Існує необхідність подовження дослідження концепту та його змісту, потреба в створеній певній концепції як моделі – від традиційного до сучасного смислового наповнення змісту «інформаційне суспільство» із поєднанням семіотичного рівня уявлень та на основі синтетичної моделі та в аспекті уваги до окремих соціальних «віртуальних результатів» дії інформації в суспільстві.

Список використаної літератури

1. Drucker P. (1969) *Beyond the information revolution*. N.Y. P. 430.
2. Susan Crawford (1983) *The origin and Development of a Concept: The Information Society*. Bull. Med. Libr. Ass., 71(4).
3. Machlup F. (1962) *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*. Princeton, NJ: Princeton University Press. 462 p.
4. Береза Т.А. (2004) Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти. *Інформаційне суспільство. Шлях України*. К. С. 264–273. (Бібліотека інформаційного суспільства).
5. Лайон Д. (1996) *Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії. Сучасна зарубіжна філософія*. Хрестоматія. К. : Либідь. С. 362–380.
6. Tourain A. The waning sociological image of social life. *International journal of comparative sociology*. 1984. № 1-2. P. 112–126.
7. Frank Webster. (2002) *Theories of the Information Society*. Second edition. London and New York, Routledge. 400 с.
8. Тоффлер О. (1996) Третя хвиля. Сучасна зарубіжна філософія. Хрестоматія / Упорядник В. Лях. К. : Либідь. С. 275–335.

THE PECULIARITIES OF UNDERSTANDING THE CONCEPT OF THE SELF-ORGANIZING “INFORMATION SOCIETY”: IMAGINARY (FIGURATIVELY)-SEMIOTIC DIMENSION

Viktor Vornikov

*State University of Intellectual Technologies and Communication,
Department of Psychology and Pedagogy
Kovalska str., 1, 65023, Odesa, Ukraine*

The article examines ideas about the origins of the concept of “information society” and the concept itself, the search for the content of which continues, and at the same time methods of further research remain open. The provisions are revealed that the formation of the information society actualizes axiological issues, changing the social conditions of individual and social existence, that the goal of the information society is to provide legal and social guarantees that every individual will be able to obtain all the necessary information to satisfy his needs, and mass communications in the conditions of growing the amount of information and its presentation through intermediaries, reduce contact with real reality, because the criteria for distinguishing between real and virtual, value and surrogate are lost. Based on the premise that in modern society the system-forming signs of life are Information, and the information society itself is a certain “Ideal type” of a socio-cultural project, there is a need to extend the study of the concept and its figurative-Semiotic content, there is a need to create a certain concept as a model – from the traditional to the modern semantic content of the content “information society” with a combination of the semiotic level of ideas and on the basis of a synthetic model. The purpose of the study is to consider the concept of “information society” and reveal its essential characteristics – from traditional to modern. To reveal the semantic content of the self-organizing concept of “information society” and to substantiate the understanding of the figurative-semiotic dimension of the concept “information society” based on the combination of representations of the figurative, symbolic, semiotic level and the use of a synthetic model. Traditional and conceptual methods are used in the research: semiotic (information space is Information (Signs-symbols); special methods-positions for use (as a conceptual model-method): main categories of postmodernism; phenomenological analysis of the concept “Information Society”; hermeneutic approach – to the established structural components of the concept “Information Society”, which also takes into account the intentionality of a certain conceptual consciousness and the receptive nature of the process of interaction with information itself. In the main content, the provisions are revealed, which is essential at the figurative and semiotic level of appeal – as an addition to already existing views and provisions. It is highlighted that the semiotics of the space of the concept “information society” are defined as the relations and principles of the relationship between the “Technosphere” (information-virtual space) and the “Psychosphere” (personal-intellectual): on different conceptual and projection levels: Model as Ideal; Theoretical; Practical, and the Semiotics of the concept “information society” – on the basis of the Semiotic structure of the Synthetic Model (as a combination of ideas) at the conceptual and projection levels of manifestation: Model as Ideal; Theoretical; Practical. In the conclusions, the main idea is that there is no final and corresponding stable idea about the content of the concept “Information society”, but the main ideas are the following: the formation of the information society is connected with axiological problems; general availability of information communications affects and changes individual and social conditions; it is important to establish social and legal guarantees for obtaining the necessary information for everyone’s social needs. The basic provisions on the Socio-cultural content of the concept “information society” are based on traditional ideas about the principles of self-organization of society from the standpoint of general patterns of social self-organization as a combination of social order and social chaos. Prospects for further exploration. There is a need to extend the study of the concept and its content, the need for a certain concept created as a model – from the traditional to the modern semantic content of the content “information society” with a combination of the semiotic level of ideas and on the basis of a synthetic model and in the aspect of attention to individual social “virtual results” of action information in society.

Key words: information society, self-organizing information society, information, semiotic space, sign, concept model.